

**Показники компетенції дитини
середнього дошкільного віку згідно
Комплексної освітньої програми для дошкільних
навчальних закладів «Світ дитинства»**
(Науковий керівник акад. А. М. Богуш , Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України (лист МОН України від 26.
06. 2015 р. № 1/11-8964)

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ “ОСОБИСТІСТЬ ДИТИНИ”

Показники розвитку здоров'язбережувальної компетенції

Обізнана і використовує під час спілкування назву основних частин тіла людини, знає функції деяких органів; розуміє значення руху, загартувальних процедур для здоров'я людини; виконує гігієнічні процедури; дотримується правил культурної поведінки за столом. Має уявлення про зміни одягу відповідно до сезону, погоди. На елементарному рівні вміє поводитися під час хвороби, виконувати настанови лікаря.

Самосвідомість та самоствавлення

Показники засвоєння змісту:

- з'являється у малюка здатність до оцінювання власних вчинків щодо їх наслідків для фізичного та емоційного стану іншої людини і самого себе;
- має високу загальну самооцінку (“Я – хороший”), об'єктивніше оцінює інших, ніж самого себе.
- знає про свої вміння, має деяке уявлення про пізнавальні можливості, особистісні риси, адекватно реагує на успіх і невдачу;
- наслідує зразки чоловічої (жіночої) поведінки під час взаємодії з однолітками в різних видах діяльності.

Розвиток особистісно-оцінної компетенції

Показники засвоєння змісту:

Налагоджує та розширює коло дружніх стосунків з однолітками, молодшими та старшими за себе; в діяльності орієнтується на основні вимоги до раціональної праці, докладає зусиль для самостійного додання труднощів на шляху до нескладної мети, може виправити помилки; орієнтується в ознаках статевої належності, узгоджує свої дії у спільній діяльності відповідно до потреб протилежної статі: виявляє елементарні чоловічі (жіночі) моральні якості.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ “ДИТИНА В СОЦІУМІ”

Сім'я. Родина

Показники засвоєння змісту:

- має чітке уявлення про себе (ім'я, прізвище, домашня адреса, ста-тева належність, статус у родині);
- може назвати своїх найближчих родичів, визначити тип родинних стосунків з ними;
- прагне дізнатися від дорослих про свій організм, свою родину.

Показники розвитку родинно-побутової компетенції

Підтримує щирі взаємини з членами своєї родини; проявляє інтерес до спільної з ними діяльності; цінує захист і підтримку батьків; намагається радувати їх і не засмучувати своєю поведінкою.

Люди

Показники засвоєння змісту:

- зберігає життєрадісний, дружелюбний стан, охоче спілкується, уважна до висловлювань дорослих, виявляє прагнення до позитивної поведінки;
- орієнтується в людських взаєминах, відчуває й усвідомлює доб-розичливе та неприязне ставлення до себе довоколишніх, помічає зміни настрою, емоційного стану близьких дорослих, однолітків, проявляє увагу, співчуття;
- не ініціює спілкування з незнайомими людьми, звертається до них тільки у разі потреби; знає, у кого її можна просити;
- може висловитися про стан власних почуттів у цей момент; вико-ристовує у спілкуванні та спільній з дітьми діяльності вербальні й невербальні засоби емоційної експресії для виявлення радощів, захоплення та інших станів;
- активно виявляє самостійність, оцінює вчинки однолітків щодо встановлених правил, за допомогою дорослих може адекватно оцінювати власні вчинки, намагається не повторювати вчинки, які оцінені дорослими негативно;
- може ідентифікувати свої дії щодо дій однолітків.

Показники розвитку соціально-комунікативної та родинної компетенції

Обізнана з різними соціальними ролями людей (знайомі, незнайомі, свої, чужі, діти, дорослі, жінки, чоловіки, дівчатка, хлопчики, молоді, літні тощо); зосереджується на слуханні іншої людини; намагається регулювати власну поведінку; ставить співрозмовникові заохочувальні запитання; робить спроби

виявити гнучкість у ситуаціях конфлікту, прагне вийти з них гідно; відчуває радість від спілкування з приємними і ніяковість та незручність від спілкування з байдужими та неприємними їй людьми тощо.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ ***“ДИТИНА У ПРИРОДНОМУ ДОВКІЛЛІ”***

Природа планети Земля

Показники засвоєння змісту:

- має уявлення про Землю як планету, її форму;
- знає, що повітря може бути холодним, теплим, гарячим і це залежить від Сонця і пір року;
- знає: про вітер, який може бути різної сили; правила поведінки у вітряну погоду;
- уміє: спостерігати за вітром, визначати його силу;
- знає: що пісок, глина, земля, каміння мають різні властивості, різний колір, який змінюється залежно від вологості; під впливом низької температури земля замерзає, стає твердою; пісок, земля, глина, каміння бувають різного кольору;
- має уявлення про воду, її зовнішні ознаки та значущість для життя людей, рослин, тварин;
- уміє розрізнити чисту та забруднену воду; визначати стан неба, форму, колір хмар, залежність їх руху від швидкості вітру;
- має елементарні уявлення: про сезонні зв'язки та атмосферні явища; залежність зміни пори року від зміни кількості світла та тепла; рух Сонця небосхилом; особливості життя рослин і тварин восени, взимку, навесні, влітку;

- виявляє бажання берегти природу та милуватися нею;
- розрізняє деякі овочі, фрукти, кімнатні рослини, квіти у квітнику; - уміє визначити ступінь стиглості овочів та фруктів за зовнішніми ознаками;
- проявляє свою обізнаність щодо деяких хвойних і листяних дерев, кущів, ягід, грибів;
- має уявлення про рослини найближчого оточення; будову трав'янистих рослин;
- виявляє інтерес: спостерігати за впливом сонячного тепла і світла на зміни в рослинах; висівати насіння на городі та в квітнику;
- розрізняє запахи квітучих рослин;
- має уявлення: про лісові та лугові квіти; їстівні й отруйні гриби; літні квіти;
- упізнає та називає різних птахів, частини їхнього тіла; розрізняє метеликів, жуків, жабу, знає їхні характерні звички;
- має певні уявлення: про представників тваринного світу (дикі, свійські), їх звички; тварин рідної місцевості; дитинчат; залежність зовнішнього вигляду тварини від умов її життя; поведінку тварин взимку; жуків, їхні відмінності (повзають, літають); життя птахів;
- розрізняє птахів, упізнає осілих птахів;
- спостерігає за поведінкою риб в акваріумі, годує їх;
- допомагає дорослим пересаджувати рослини, доглядати за ними, збирати урожай овочів і фруктів, насіння квітів, підгодовувати птахів на ділянці;

- розрізняє кімнатні рослини, має уявлення про умови їх зростання та догляду;
- має певні уявлення про небо, його вплив на життя людей; Сонячно-земну систему; Землю; перших космонавтів;
- розуміє поняття: “водоймище”, “фільтрація”, “високі хмари”, “низькі хмари”, “купчасті хмари”, “космос” тощо.

Показники розвитку природничо-екологічної компетенції

Обізнана про життя на землі й на небі, знає об’єкти та явища природи планети Земля і Космосу. Сприймає природу як цінність, долучається до догляду за об’єктами живої природи, привчається регулювати свою поведінку в природі. Розуміє та може пояснити власну поведінку залежно від стану природи. Елементарно усвідомлює себе частинкою природи, привчається до економного користування природними ресурсами.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ “ДИТИНА У СВІТІ КУЛЬТУРИ”

Предметний світ

Показники засвоєння змісту:

- знає назву рідного міста (села), має уявлення про нашу Батьківщину, український народ;
- має уявлення про те, що всі речі довкілля світу виробляються руками людей із різних матеріалів (дерево, папір, тканина тощо);
- називає предмети та їх складники, позначає словом форму, розмір, колір та матеріал, з якого зроблені предмети;

- виявляє інтерес до праці дорослих, знає особливості праці музичного керівника, лікаря та медичної сестри, пралі, вихователя;
- охоче спілкується, спільно грається та працює разом із дорослими й однолітками;
- уміє одягатися, роздягатися, взуватися та роззуватися;
- виявляє охайність, самостійність та цілеспрямованість дій;
- планує разом з вихователем послідовність конструктивних дій, самостійно обирає обладнання; здійснює найпростіший контроль за ходом роботи;
- знаходить у предметному середовищі знайоме і незнайоме; орієнтується у приміщенні ДНЗ та на майданчику;
- виокремлює тотожне, схоже, відмінне у довкіллі;
- розрізняє та класифікує предмети на основі кількох ознак;
- добирає одяг відповідно до пори року;
- розрізняє транспорт за способом пересування (наземний, повітряний, водний) та призначенням (вантажний, пасажирський), обирає безпечні місця для ігор на вулиці;
- оздоблює перед святом та впорядковує житло, приміщення групи ДНЗ;
- диференціює предметне середовище на “моє”, “наше”, “чуже”, “близьке”, “далеке”;

- розрізняє інтер'єр хати та сучасної міської квартири, побутові прилади (холодильник, м'ясорубку, міксер тощо);
- дотримується правил безпеки в побуті;
- виконує обов'язки чергового по їдальні, на заняттях;
- доглядає мешканців живого куточка;
- володіє елементарними правилами поведінки у громадських місцях, демонструє вміння дотримувати правил безпеки на вулиці.

Показники розвитку предметно-практичної компетенції

Обізнана з найбільшим предметним оточенням; орієнтується у предметному середовищі за місцем проживання та розташування ДНЗ; із транспортними засобами (автобус, тролейбус, трамвай, маршрутне таксі), професіями батьків та працівників дошкільного навчального закладу.

Світ мистецтва

Показники засвоєння змісту з художньо-продуктивної та образотворчої діяльності:

- орієнтується в деяких засобах виразності, розуміє, для чого їх ви-користовують;
- знає деяких художників та їхні картини, вид скульптури (декора-тивної), її призначення та хто створює;
- називає деякі народні іграшки (опішнянську, яворівську тощо), на елементарному рівні розповідає про них;
- розуміє призначення ілюстрацій та хто їх створює;
- розрізняє жанри живопису (пейзаж, натюрморт);

- сприймає та розуміє художні твори зображувального мистецтва, висловлює свої почуття;
- має елементарні уявлення про дизайн одягу та приміщення, його основне призначення у житті людини;
- створює прикраси та елементи декору власноруч, охоче оздоблює ними одяг, костюми для театралізації, атрибути для ігор;
- бере активну участь в оздобленні приміщення до свята тощо;
- володіє раціональною послідовністю зображення предметів простих форм, використовує урізноманітнені фарбувальні матеріали;
- створює і передає основні ознаки зображувального об'єкта;
- володіє технічними навичками і прийомами зображення персонажа, предмета;
- передає в сюжетному малюнку враження від спостережень природи (восени, взимку, навесні, влітку), народних ігор та свят, щедрівок, легенд, оповідок тощо;
- створює художньо виразний образ у кольоровому просторі, відтворює характерні ознаки зображуваного;
- реалізує власний задум у роботах з ліплення, володіє способами і прийомами ліплення предметів, образів, відтворюючи сюжетні композиції;
- створює з паперу, тканини образи, враховує особливості матеріалу;
- складає візерунки з рослинних елементів і геометричних форм,
- враховуючи кольорові сполучення та форму;

вирізує частини предмета, квадрати, прямокутники, предмети круглої і овальної форми; розрізує квадрат по діагоналі, робить косі зрізи; викладає та акуратно наклеює зображення;

- виявляє самостійність і творчість у роботі;
- підтримує порядок, дотримує правил безпеки під час роботи.

Показники засвоєння змісту зі слухання музики:

- уміє уважно, зацікавлено слухати вокальну й інструментальну музику, дослуховує її до кінця;
- впізнає: твір за вступом, знає його назву; твори за мелодією, яку грають або співають без слів;
- розпізнає звучання музичних інструментів і голосів за тембром;
- розрізняє засоби музичної виразності: динамічні (голосно – тихо); темпові (швидко – повільно); регістрові (високо – низько); контр-астні (за настроєм) музичні твори (марш, танок, колискову).

Показники засвоєння змісту щодо співів:

- співає виразно, природним голосом, без напруги, легко і плавно;
- уміє брати дихання між короткими фразами;
- промовляти чітко слова; інтонаційно правильно передавати мелодію;
- втілює у співах характер музики, виразні елементи;
- злагоджено співає в ансамблі.

Показники засвоєння змісту з музично-оитмічних рухів:

- уміє: ходити під музику легко, ритмічно; бігати швидко, легко, ви-соко піднімаючи ноги; підстрибувати з невеликим просуванням уперед; перестрибувати з ноги на ногу; стрибати на двох ногах, виконувати прямий галоп;
- виконує рухи різноманітного характеру з предметами та без них;
- передає пластикою і мімікою музичний образ;
- самостійно змінює рухи відповідно до двочастинної форми музи-ки; стає в коло і виходить з нього; зменшує і збільшує коло;
- запрошує пару до танцю, веде свою пару по колу; ходить і бігає па-рою на носочках, тримаючись руками одне за одного (руки впе-ред, навхрест); дотримується правильної постави в парах (хлопчик спиною до кола, дівчина – обличчям у коло);
- komponує танець із кількох фігур;
- виконує танцювальні рухи: ставить ногу на п'яту, носок уперед, напівоберт; притупує однією ногою або тупотить двома; плескає долонями в такт музики, по колінах; виконує напівприсідання; плавно підносить руки вгору, в боки; відходить спиною; кружляє в парах, дотримуючись правильної постави; робить у парі “крутилку”, намагається виконувати елементи народних танців.

Показники засвоєння змісту щодо гри на дитячих музичних інструментах:

- уміє грати на металофоні, цимбалах, трикутнику тощо;
- розрізняє особливості тембрового звучання музичних інструментів.

Показники засвоєння змісту з театральної діяльності:

- має уявлення про театр як вираження життєвих ситуацій в акторській грі;
- виявляє себе емоційним та естетично чутливим глядачем;
- бере участь у виготовленні атрибутів до ігор-драматизацій;
- інсценує за ролями вірші, казки; за допомогою засобів емоційної виразності (інтонація, міміка, жести) відтворює різні риси характеру персонажів.

Показники засвоєння змісту з літературної діяльності:

- розрізняє та впізнає жанр малих поетичних форм українського фольклору (3-4 лічилки, 3-4 скоромовки, 1-2 мирилки, 1-2 заклички, прислів'я, 4-5 приказки, 4-5 загадки тощо), епізоди знайомих казок та оповідань;
- розрізняє жанрові особливості прозових і віршованих творів, упізнає, називає, знає напам'ять утішки, забавлянки, українські народні пісні;
- розігрує тексти забавлянок, пісень, відтворюючи відповідні дії та рухи з іграшками, предметами в самостійній ігровій діяльності;
- виокремлює самостійно зачин, кінцівку, знаходить повтори, яскраві специфічні образні вирази, визначає мораль казки;
- упізнає знайомих героїв казок на ілюстраціях, співвідносить їх зі змістом казки, описує, пригадує зміст казкових ситуацій;
- розповідає самостійно добре знайомі казки;
- розрізняє жанр твору (казка, жарт, небилиця);

- бережно поводиться з дитячою книжкою, розглядає акуратно книжку; чергує в куточку книги;
- показує фрагменти театралізованих розповідей;
- запам'ятовує вірш, його автора, виразно передає за допомогою ін-тонації різний характер поетичних творів; користується логічними наголосами, паузами, мовним диханням, дотримуючись відпо-відного темпу, сили голосу;
- поєднує мовні та немовні (жести, рухи, міміка) засоби виразності.

Показники розвитку художньо-продуктивної компетенції

Емоційно-ціннісно ставиться до проявів естетичного в житті, сприймає красу мистецьких творів, намагається бути схожим на улюблених персонажів. Володіє комунікативними навичками спілкування з приводу змісту і краси твору, його засобів. Із задоволенням наслідую мистецькі зразки творів (образотворчі, музичні, танцювальні, театральні, літературні), випромінюючи радість та задоволення під час мистецької діяльності.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ

“ДИТИНА В СЕНСОРНО-ПІЗНАВАЛЬНОМУ ПРОСТОРИ”

Показники засвоєння змісту:

- порівнює два предмети (сукупності) за допомогою третього (умовної міри);
- рухається у заданому напрямі: ліворуч, праворуч, уперед, назад, вниз, угору;
- знає і називає геометричні фігури, виокремлює та називає їх складники; дає довільний словесний опис геометричної фігури;

- будує серіаційні ряди за різними ознаками (за довжиною, шириною, висотою, товщиною) із п'яти елементів;
- виявляє та абстрагує в об'єктах одночасно одну-дві якості (колір і форму, форму і розмір);
- встановлює відсутність певної якості чи властивості, розуміє значення слів з часткою “не” (“не червоний”), вислів “деякі”, “кілька”;
- користується елементарним планом для аналізу розташування предметів в обмеженому просторі за орієнтиром “від себе”;
- уявляє предмет за схематичним зображенням;
- аналізує предмет (його будову), виокремлює прості частини, їх співвідношення;
- визначає своє положення у просторі та положення інших предметів відносно себе;
- відтворює відчуття руху, часу в словах: “до”, “після”, “зараз”, “по-тім”, “раптом”, “вгорі”, “внизу”;
- використовує у мовленнєво-словосполучення: “доброго ранку”, “доброго дня”, “доброго вечора”, “добраніч” відповідно до частин доби.

Показники розвитку сенсорно-пізнавальної компетенції

Виявляє пізнавальну активність та спостережливість у довкіллі; вирізняється позитивною пізнавальною мотивацією; моделює, експериментує у довкіллі з допомогою вихователя; орієнтується в сенсорних еталонах (колір, форма, величина), їх видах та в часі і просторі відповідно до вікових можливостей. Володіє елементарними прийомами узагальнення, порівняння та

зіставлення; в іграх конструктивного характеру відповідно до умов до-бирає предмети певної геометричної форми.

Елементарні математичні уявлення

Показники засвоєння змісту:

- визначає кількість предметів у множині в межах 5, перелічуючи кожен елемент сукупності, позначаючи кількість відповідною цифрою;
- розрізняє кількісну і порядкову лічбу, відповідає на запитання: “Скільки всього?”, “Котрий?”, “Котрий за рахунком?”;
- для характеристики елементів множини використовує узагальнювальні слова: “всі”, “разом”;
- використовує кількісні поняття (“однаково”, “більше”, “менше на 2”).

Показники розвитку математичної компетенції

Виявляє інтерес до математичних понять, запам'ятовує їх; розуміє відношення між числами і цифрами, склад числа з одиниць (у межах 5); лічить однорідні та різнорідні множини в межах 5 одиниць; вправляється у відлічуванні певної кількості предметів від більшого числа (за зразком, названим числом, показом способу відлічування); порівнює дві групи предметів у процесі праці у природі.

Конструювання

Показники засвоєння змісту:

- розрізняє і називає деталі будівельного матеріалу (“кубик”, “пластина довга”, “пластина коротка”, “брусочок”, “призма”);

- використовує деталі будівельного матеріалу з урахуванням їх конструктивних властивостей (стійкості, форми, величини);
- споруджує будівлі за зразком вихователя та заданими умовами; використовує 8 та більше елементів будівельного матеріалу; застосовує готові споруди (паркан, вежа, стежка, доріжка, дім, стіл, стілець, лавка, піраміда, ліжко, диван тощо) у грі.

Показники розвитку конструкторсько-будівельної компетенції

Має узагальнені уявлення про об'єкти, що конструюють; використовує конструктивні особливості різного матеріалу під час спорудження будівлі; самостійно перебудовує форму об'єкта за заданими умовами (до- вжиною, висотою, шириною); виготовляє іграшки з паперу, поробки із природного матеріалу; використовує для скріплення їхніх частин клей, пластилін.

ОСВІТНЯ ЛІНІЯ “МОВЛЕННЯ ДИТИНИ”

Звукова культура мовлення

Показники засвоєння змісту:

- вимовляє чітко всі звуки рідної мови;
- виокремлює перший і останній звуки у слові, інтонаційно вимовляючи їх;
- визначає кількість звуків у слові;
- добирає слова із заданим звуком;
- намагається говорити чітко у помірному темпі, без напруження, - регулює силу голосу залежно від ситуації;

- дотримує інтонаційної виразності мовлення;
- знає, що слова складаються зі звуків, слова звучать по-різному, слова бувають короткими і довгими.

Показники розвитку фонетичної компетенції

Вимовляє слова згідно з літературними нормами рідної мови; регулює темп мовлення, його виразність залежно від ситуації. На елементарному рівні усвідомлює звуковий склад рідної мови.

Словникова робота

Показники засвоєння змісту:

- вживає слова, що означають усі частини мови;
- активний словник становить 2200–2500 слів;
- добирає синоніми, антоніми, узагальнювальні поняття;
- вживає прислів'я, приказки, загадки, образні вирази тощо;
- класифікує предмети, речі, явища за відповідними ознаками, називає складники цілого.

Показники розвитку лексичної компетенції

Оперує узагальнювальними словами; вживає всі частини мови, образні та художньо-поетичні вирази, узагальнювальні поняття.

Граматична правильність мовлення

Показники засвоєння змісту:

- узгоджує слова в роді, числі та відмінку;

- вживає складні граматичні форми (невідмінювані іменники; кличну форму іменників; слова, що вживаються в однині чи множині; збірні іменники; складні дієслівні форми);
- користується різними типами речень, дотримуючись правильно-го порядку слів;
- помічає і виправляє мовленнєві помилки.

Показники розвитку граматичної компетенції

Узгоджує слова у словосполученнях і реченнях згідно із граматичними нормами, вживає різні за складністю типи речень; вживає всі час-тини мови; практично засвоює такі граматичні категорії, як рід, число і відмінок.

Зв'язне мовлення

Показники засвоєння змісту:

- розмовляє з дорослими, однолітками за знайомою тематикою, у ввічливій формі вітається та прощається з ними, звертається із запитаннями та проханнями; не втручається у розмову інших; бере участь у колективному діалозі;
- проявляє елементи культури мовленнєвого спілкування.

Показники розвитку діалогічної компетенції

Охоче вступає у розмову зі знайомими дорослими та дітьми, підтримує діалог; проявляє елементи культури спілкування.

Монологічне мовлення

Показники засвоєння змісту:

- за зразком вихователя та наочності складає із п'яти-восьми речень розповіді описового та сюжетного характеру;
- відповідає на запитання реченнями, складає сюжетні розповіді за змістом художнього тексту, картини;
- самостійно, близько до тексту переказує знайомі невеликі за розміром літературні твори;
- складає розповіді з власного досвіду та творчі розповіді (за зразком вихователя).

Показники розвитку монологічної компетенції

За зразком вихователя та його допомогою вміє: складати розповіді (описові та сюжетні з власного досвіду), короткі розповіді-описи (за набором іграшок), сюжетні оповідання (з п'яти-восьми речень) за змістом картини; включати до розповідей елементи порівняння за зовнішніми ознаками; переказувати знайомі оповідання і казки.

Навчання української мови як державної

Показники засвоєння змісту:

- розрізняє звуки рідної та української мов;
- розпізнає нові звуки;
- правильно і чітко вимовляє всі звуки української мови відповідно до її орфоепічних норм;
- розуміє тексти віршів, забавлянок, казок і звертання українською мовою;

- відповідає на запитання дорослих, звертається із запитаннями;
- знає два-три вірші, забавлянки, пісні;
- бере участь у діалозі з допомогою дорослих;
- складає описові та сюжетні розповіді з двох-трьох речень за допомогою запитань та за зразком вихователя.

Показники розвитку української мовленнєвої компетенції

Розуміє усне розмовне українське мовлення; тексти віршів, забавлянок, коротких казок; правильно вимовляє звуки української мови, відповідає на запитання українською мовою.

